

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԱՍԸ

Ցնծութեան օրեր կ'ապրի Ռուսիոյ Օրթոտոքս եկեղեցին: 17 Մայիս 2007 թուականը ռուսական եկեղեցական պատմութեան մէջ պիտի արժանագրուի որպէս պատմական յիշատակելի թուական մը, երբ համայնավար յեղափոխութենէն ետք երկփեղկեալ եւ թշնամացած եկեղեցին վերագտաւ իր միութիւնը սիրոյ եւ եղբայրական ոգիով ստորագրուած «կանոնական հաղորդակցութեան» մը ներքեւ, Մոսկուայի Յիսուս Փրկիչ Տաճարին մէջ: Ստորագրողներն էին Ռուսիոյ Պատրիարք Ալեքսէյ Բ. եւ Նիւ Եորքի ռուսական եկեղեցւոյ Առաջնորդ Լաուրիս, որ արտասահմանի եկեղեցւոյ գլխաւորն է: Անոնք շրջապատուած էին Ռուսիոյ եւ աշխարհի եպիսկոպոսական դասերով: Ներկայ էր նախագահ Վլատիմիր Փութին, որ հիմնական դեր ունեցած է միութեան մէջ:

Ռուսական եկեղեցւոյ պառակտումը սկսաւ 1917ին թոլշեիկեան յեղափոխութենէն ետք, եւ բաժանումը պաշտօնականացաւ 1927ին, երբ Խորհրդային Միութեան Ռուսական եկեղեցւոյ Առաջնորդը իր հաւատարմութիւնը յայտնեց համայնավար իշխանութիւններուն: Ան իր քայլով նպատակ ունէր, որպէս արդարացում, ընդհանուր կործանումէ փրկել եկեղեցին - վանքերն ու եկեղեցիները, որոնք սկսած էին քանդուիլ համայնավարներու կողմէ, ինչպէս Մոսկուայի այն նոյն տաճարը, 1990ին վերաշինուած, ուր ստորագրուեցաւ Միութեան Կանոնագրութիւնը:

Միութիւնը իրականացնող եկեղեցական ընդհանուր ժողովը Ռուսիոյ եկեղեցին կը ճանչնայ որպէս մէկ, անբաժան մարմին Ալեքսէյ Պատրիարքի գլխաւորութեամբ, առանց մոռնալու

Արտասահմանի պայմանները որոնց ներքեւ կը գործեն եկեղեցին եւ եկեղեցականները: Այդ ուղղութեամբ նկատի առնուած են բոլոր զգայնութիւնները եւ գործնական միջոցներ նախատեսուած յաղթահարելու համար երկրորդական խոչընդոտները: Այսպէս 13 կէտերէ բաղկացած Կանոնադրութիւնը կը ճանչնայ Արտասահմանի եկեղեցւոյ անկախութիւնը՝ վարչական եւ տնտեսական կալուածներու մէջ, անոր տեղական ինքնավարութիւնը դարերու ընթացքին հաստատուած եկեղեցական բոլոր կալուածներուն մատակարարման եւ գործունէութիւններուն վերաբերեալ: Տոյ կէտով կ'ըսուի նաեւ թէ, Արտասահմանի ռուսական բոլոր եկեղեցիներուն մէջ Սրբազան Պատարագի միջոցին պիտի յիշատակուին անունները Ռուսիոյ Պատրիարքին եւ Արտասահմանի մեծաւոր Առաջնորդին, նախքան տեղական Առաջնորդին անունը: Ընդունուած Կանոնադրութեամբ, նկատի առնուած է հինգ տարուան կիրարկումի եւ փոխանցման շրջան մը, որուն ընթացքին կրնան վերանայուիլ կարգ մը անկատար նկատուած յօդուածներ:

Մինչ այդ գործակցութիւն մը պիտի հաստատուի բոլոր այն տեղերը ուր զուգահեռ եկեղեցիներ կամ հաստատութիւններ կը գտնուին, ինչպէս Երուսաղէմի մէջ:

Ռուսական եկեղեցւոյ Միութիւնը կարելի դարձաւ, որովհետեւ երկփեղկումին պատճառ հանդիսացող պայմանները այսօր չքացած են: Բաժանումը պատճառարանեալ էր, իսկ հիմա ոչ Սպիտակ ռուս գոյութիւն ունի եւ ոչ ալ Կարմիր, ոչ եկեղեցւոյ դէմ հալածանք կայ եւ ոչ ալ վանքերու

բանդում: Ընդհակառակը՝ զօրակցություն եւ վերաշինություն: Միացումը անհրաժեշտ դարձած էր վերակենդանացնելու, աշխուժացնելու եւ զօրացնելու եկեղեցին եւ անով՝ ժողովուրդը: Այլ իմաստով ազգն ու հայրենիք:

Ռուսական եւ Հայկական եկեղեցիներուն ներքին պառակտումները հետեւանին եւ նոյն մտածողութեան եւ պատճառարանութեան: 1956ին Անթիլիասի մէջ անկախութեան դրօշը կը պարզուէր Հայկական եկեղեցին եւ գաղութները պաշտպանելու համար համայնավար վտանգաւոր ռոնտգութիւններու դէմ, կիսագունդի մը մէջ՝ ուր հակահամայնավարութիւնը գերիշխան էր: Պիտի խուսափինք այդ քաժանութի պայմաններուն վրայ ծանրանալէ, քանի ժամանակն է որ անոնք մաս կազմեն մեր խոցոտ անցեալին եւ արժանի դասունին մոռացումի:

Սակայն ինչ որ անկարելի պիտի ըլլայ մոռնալ ու նաեւ նկատել անցեալի վէրք, եթէ ազգովին օրինակ չառնենք Ռուսական եկեղեցիէն: Ժամանակին՝ մասնաւորաբար ութսունական թուականներուն, մեր մէջ քաղմաթիւ եւ իսկապէս անկեղծ փորձեր եղած էին եկեղեցական միութեան, եւ երբ երկու լիազօր յանձնախումբերուն երկար քանակցութիւններէն ետք Միութեան Կանոնադրութիւնը մարմին առած էր եւ անոր վաւերացումը կը մնար սոսկ ձեւակերպական արարք, յանկարծ աննշան պատրուակ մը կամ ճիշդ է ըսել շուքէ մը երկարած կոնծած ձեռք մը «յետաձգած», ու ապա խափանած էր երազուած միութիւնը: Նման ձեռքեր գոյութիւն ունեցած են նաեւ Ռուսական եկեղեցւոյ մէջ անցեալին: Մերժողական ձայներ լսուած են նոյնիսկ ներկայիս, զարմանալիօրէն պաղ պատերազմի օրերը յիշեցնող հիւանդագին

մտալկումով եւ այլ առարկութիւններով, սակայն այդ ձայները մնացած են անզօր: Յաղթած է ազգային ողջմտութիւնը եւ իրա՛ւ անկախ մտածողութիւնը:

Այս առթիւ կարելի է միայն գնահատել Ռուսիոյ նախագահ Փութինի գործնական աջակցութիւնը ի խնդիր միութեան: Այդ յաջողութիւնը ողջունելով, ան յայտարարած է. «Անդրադարձանք թէ Ռուսիոյ մէջ ազգային վերակենդանութիւնն ու զարգացումը անկարելի է առանց պատմական եւ հոգեկան փորձառութեան: Մենք լաւ հասկցանք եւ արժեւորեցինք զօրութիւնը Հովուական Խօսքին, որ կը միացնէ Ռուսիոյ ժողովուրդը: Ահա ասոր համար է որ եկեղեցւոյ միութեան վերահաստատումը կը ծառայէ մեր միացեալ նպատակներուն»: Փութին կրնար նաեւ աւելցնել, թէ միութիւնը մասնաւորաբար կը զօրացնէ արտասահմանի ռուսական համայնքները:

Երբ Ռուսիոյ նման հզօր եւ հարուստ ընդարձակ երկրի մը նախագահը կը գտնէ թէ ազգային քարգաւաճումին ու վերակենդանացումին գրաւական մըն է եկեղեցւոյ միութիւնը, հապա ի՞նչ կարելի է մտածել մեր տկուր ժողովուրդին եւ միևնուեար այլ երկփեղկեալ եկեղեցիին մասին, ու նաեւ անոր առաջնորդներուն, կրօնական թէ՛ աշխարհական: Կարելի՞ է անվերջ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէկութեան եւ անբաժանելիութեան մասին տաղտկալի սաղմոսներ կարդալ, մնալու համար հոգեւոր անջատ, խորթ եւ մրցակից դիրքերու վրայ: Հայաստանի նախագահ Պրն. Ռոբերտ Քոչարեանը նաեւ օրինակ պէտք է առնէ իր քարեկամ Փութինէն, նոյնպէս մեր եկեղեցական պատասխանատուները իրենց եղբայրակից Օրթոտոքս ռուսներէն:

Կէս դար առաջ պաշտօկանացաւ

մեր եկեղեցւոյ պառակտումը բշուած միջազգային քամիներէն: Եթէ այսօր, նոր աշխարհի ձեռնտու պայմաններուն մէջ Հայաստանեայց եկեղեցին չվերագտնէ երկու կաթողիկոսութիւններու հաշտ եւ լրացուցիչ գործունէութեան գոյավիճակը եւ թերանայ ազգը զօդող իր եզակի առաքելութեան մէջ, այդ պիտի նշանակէ թէ պառակտումը յառաջացնող քաղաքական

ուժերուն համար Պաղ Պատերազմը լոկ պատրուակ էր իրենց ազդեցութեան գօտիին մէջ առնելու շահաւէտ եկեղեցին: Պիտի նշանակէ նաեւ որ խարկանք մըն էր յայտարարուածը այն ատեն, ու ներկայիս կը շարունակուի հնամաշ խաղ մը, որուն միայն վնասը պիտի կրէ հայութիւնը ի Հայաստան եւ ի Սփիւռս:

ԳՐԻԳՈՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ